

О. М. Ткаченко,

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-9342-9879>

ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03058, Київ, Україна
E-mail: sl_tkachenko@ukr.net

Мета дослідження полягає у з'ясуванні змісту поняття «форми реалізації функції державної політики у сфері державної підтримки місцевого самоврядування в Україні», в обґрунтуванні методологічних підходів щодо їх наукового пізнання та шляхів вдосконалення механізму державної підтримки місцевого самоврядування. **Результати:** розкрито зміст категорії «форми здійснення функції державної підтримки місцевого самоврядування» та здійснено їх класифікацію у співвідношенні з формами здійснення функцій держави. Обґрунтовано, що сформульовані в загальній теорії держави і права підходи до розуміння поняття форм здійснення функцій держави та їх систематизації повною мірою поширюються на форми здійснення функції державної підтримки місцевого самоврядування в Україні. Виходячи з цього, сформульовано поняття форми здійснення функції державної підтримки місцевого самоврядування, здійснено їх систематизацію та визначені особливості правових і неправових (організаційних) форм здійснення відповідної функції держави. **Обговорення:** у сучасних наукових розробках форми здійснення функції державної підтримки місцевого самоврядування спеціально не розглядалися або розглядалися, здебільшого, фрагментарно, в результаті чого це питання залишається поки недостатньо дослідженим.

Ключові слова: місцеве самоврядування; державна підтримка місцевого самоврядування; форми здійснення функцій держави; форми здійснення функції державної підтримки місцевого самоврядування.

Постановка проблеми та її актуальність. У сучасних умовах до числа основних принципів, на основі яких має будуватися демократична організація державної влади, яка повинна здійснювати ефективне управління державними (публічними) справами як у центрі, так і на місцях, належить принцип демократичної децентралізації державної влади на рівень відповідних територіальних колективів та обраних ними органів, на які покладається вирішення на засадах відносної самостійності значної частини державних (публічних) справ, які в Конституції України визначаються як питання місцевого значення [1]. Йдеться про формування інституту місцевого самоврядування, яке є однією з демократичних форм залучення громадян до управління

державними (публічними) справами на місцях та наближення публічних послуг до людини. Не є винятком у цьому відношенні й Конституція України, яка, відображаючи прагнення українського народу розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу, також закріпила принцип, згідно з яким в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування (ст. 7), яке проголошене правом територіальної громади села, селища, міста самостійно вирішувати питання місцевого значення у межах Конституції і законів України (ст. 140).

При цьому становлення та розвиток дієздатного місцевого самоврядування є завданням не лише відповідних територіальних громад та обраних ними органів, а й держави, яка повинна

створювати необхідні політико-правові, організаційні, матеріально-фінансові та інші передумови для його розвитку як однієї з підвалин демократичного ладу. Йдеться про необхідність створення механізму формування та реалізації державної політики щодо підтримки місцевого самоврядування, конституційно-правові засади якої визначені у відповідних положеннях Конституції (ст. 7, ч. 3 ст. 142), Європейської хартії місцевого самоврядування (ст. 9) [2], Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3] та багатьох інших законодавчих актах.

В юридичній літературі ідея про необхідність формування державної політики щодо підтримки місцевого самоврядування, яка повинна виходити з розуміння того, що його розвиток є однією з «...з найважливіших функцій будь-якої демократичної держави», чи не вперше була сформульована одним із фундаторів місцевого самоврядування проф. І.П. Бутком [5, с. 87]. Про можливість виокремлення функції державної підтримки місцевого самоврядування йдеться також у працях Т.М. Барановської, О.Г. Остапенко [5, с. 71–74], О.О. Фролова [6, с. 117], хоча така функція, як відомо, поки що не згадується в загальній теорії держави і права.

Однак це не виключає можливості виокремлення на теоретичному рівні відповідної функції держави, під якою слід розуміти основні напрями її діяльності щодо підтримки розвитку місцевого самоврядування як однієї з підвалин демократичного ладу, що об'єктивно зумовлює постановку питання про форми здійснення такої функції. Актуальність дослідження відповідних форм диктується тим, що вони є одним із ключових елементів організаційно-правового механізму реалізації функцій держави практично у всіх сферах суспільного життя, в тому числі у сфері державної підтримки місцевого самоврядування. Тому науковий аналіз форм здійснення функції державної підтримки місцевого самоврядування сприятиме глибшому розумінню механізму його державної підтримки та визначенню шляхів його удосконалення.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Питання державної підтримки місцевого самоврядування в тому чи іншому аспекті досліджувались у наукових працях М.О. Баймурадова,

М.Т. Барановської, О.В. Батанова, Н.І. Бодак, В.І. Борденюка, О.М. Бориславської, І.П. Бутка, Н.К. Ісаєвої, Б.В. Калиновського, М.І. Корнієнка, В.В. Кравченка, П.М. Любченка, С.В. Малікова, М.О. Пухтинського, О.О. Фролова, А.В. Цабеки та багатьох інших авторів. Проте в переважній більшості відповідних праць форми здійснення функції державної підтримки місцевого самоврядування спеціально не розглядалися або розглядалися, здебільшого, фрагментарно.

Спробу дослідити форми реалізації принципу державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування в Україні зробив у спеціальному підрозділі своєї дисертації О.О. Фролов, який під формами реалізації цього принципу розуміє «...об'єктивоване вираження зовні змісту діяльності держави, що втілюється в конкретних діях їх органів та посадових осіб, спрямованих на реалізацію цілей та завдань державної політики щодо забезпечення виконання принципу державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування» [6, с. 117, 184]. Однак при цьому згаданий автор, судячи зі змісту його роботи, ототожнює форми реалізації відповідного принципу з основними напрямками державної підтримки місцевого самоврядування. У роботі до таких напрямів віднесені: 1) формування нормативно-правової основи місцевого самоврядування; 2) формування економічної (матеріально-фінансової) основи місцевого самоврядування; 3) організаційно-методична підтримка місцевого самоврядування та формування системи державного контролю за діяльністю місцевого самоврядування; 4) інформаційна підтримка та інформаційне забезпечення діяльності місцевого самоврядування; 5) створення системи підготовки та перепідготовки кадрів для органів місцевого самоврядування [6, с. 117-118, 184]. Утім такий підхід щодо розуміння форм реалізації принципу державної підтримки місцевого самоврядування, на нашу думку, виглядає дещо дискусійним з огляду на існуючі підходи щодо розуміння форм здійснення функцій держави та їх класифікації, що сформульовані в загальній теорії держави і права та науці адміністративного права.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідженню будь-якого явища повинно пере-

дувати з'ясування первісного змісту відповідного поняття, яким позначається те чи інше явище. Зазначене стосується й форм здійснення функції державної підтримки місцевого самоврядування, дослідженню яких має передувати з'ясування змісту загального поняття «форма», яке може вживатися в різних значеннях. Зокрема, у філософії поняття «форма» (від лат. forma – зовнішність, устрій) тлумачиться як «спосіб існування змісту, його внутрішня структура, організація і зовнішній вираз» [7, с. 1543]. Тобто категорія «форма» нерозривно пов'язана з такою категорією як зміст, під якою у філософії розуміють сукупність елементів, процесів, зв'язків, відносин, що утворюють даний феномен, а під формою – спосіб зовнішнього прояву, вираження змісту відповідного явища. При цьому вважається, що ці категорії відображають об'єктивний світ, оскільки всі предмети, процеси і явища природи та суспільства мають свій зміст і свою форму.

Зазначені положення про єдність форми та змісту поширюються й на діяльність держави з реалізації функції державної підтримки місцевого самоврядування. Зокрема, змістом державної політики щодо підтримки місцевого самоврядування є її цілі та завдання, а формою – спосіб існування цього змісту та його зовнішнього вираження.

Оскільки функції держави здійснюються в одних і тих самих формах, то для характеристики форм здійснення функції державної підтримки місцевого самоврядування значний методологічний потенціал має така категорія загальної теорії держави і права як форми здійснення функцій держави. Ця категорія дає відповідь на питання, у який спосіб державні органи здійснюють функції держави. Функції держави здійснюються шляхом вчинення державними органами різноманітних за юридичним значенням дій, які повинні бути набути зовнішнього виразу у відповідній формах. За такого підходу під формами здійснення функцій держави слід розуміти зовнішнє вираження дій (діяльності) державних органів, які вчиняються ними з метою їх реалізації. При цьому на специфіку форм здійснення тим чи іншим державним органом функцій держави впливають його місце та роль у си-

стемі органів державної влади. Зокрема, відповідний взаємозв'язок простежується між формами здійснення функцій держави та принципом поділу державної влади на законодавчу, виконавчу та судову.

У такому контексті у загальній теорії держави і права під формами здійснення функцій держави розуміють: 1) діяльність основних ланок механізму держави, специфічні види державної діяльності; 2) однорідну за своїми зовнішніми ознаками діяльність органів держави, за допомогою якої реалізуються її функції [8, с. 102; 9, с. 111,]. Зокрема, за видами державної діяльності виділяються такі основні форми здійснення функцій держави: 1) законодавчу діяльність, яка полягає у виданні відповідними органами законодавчої влади законів; 2) управлінську (виконавче-розпорядчу) діяльність, яка являє собою засновану на законах оперативну, повсякденну реалізацію органами виконавчої влади (державного управління) функцій держави у відповідних сферах суспільного життя; 3) судову діяльність, яка полягає у здійсненні правосуддя всіма ланками судової системи країни; 4) контрольно-наглядову діяльність, яка здійснюється системою державних органів, що втілюють у життя перевірку законності і спостереження за нею в різних сферах суспільних відносин.

При цьому вважається, що всі зазначені вище форми служать втіленню в життя функцій держави. Науково-практична цінність цієї класифікації полягає в тому, що вона сприяє пізнанню і вдосконаленню розподілу повноважень і видів діяльності між окремими елементами державного механізму щодо здійснення його функцій [8, с. 102–103; 9, с. 111].

Водночас у літературі, поряд із розглянутою вище класифікацією форм здійснення функцій держави, важливе теоретичне і практичне значення має їх класифікація, критерієм якої вважається однорідна за своїми зовнішніми ознаками діяльність органів держави зі здійснення ними її функцій [8, с. 102; 9, с. 111]. Вони дають відповідь на питання, в який саме спосіб держава забезпечує реалізацію притаманних їй внутрішніх і зовнішніх функцій. При цьому в літературі традиційно розрізняються правові і непра-

вові (організаційні) форми здійснення функцій держави [10, с. 72; 8, с. 103; 11, с. 474]. Зокрема, характерними рисами правових форм здійснення функцій держави є те, що вони пов'язані з такими діями органів державної влади, які здійснюються ними виключно на підставі норм права і тягнуть відповідні юридичні наслідки.

У такому контексті в юридичній літературі під правовими формами здійснення функцій держави розуміють однорідну за характером і юридичними наслідками діяльність органів держави, що завжди супроводжується виданням правових актів. Залежно від юридичних властивостей цих актів до правових форм реалізації функцій держави відносяться правотворча та правозастосовна діяльність органів держави [8, с. 104; 11, с. 474]. Правотворча діяльність держави зі здійснення її функцій відображається у виданні уповноваженими органами державної влади нормативних актів, спрямованих на встановлення, зміна чи скасування норм права. Правозастосовна діяльність держави зі здійснення її функцій відображається у виданні актів застосування норм права, спрямованих на виникнення, зміну чи припинення відповідних правовідносин. При цьому в літературі правозастосовна діяльність держави залежно від природи актів застосування права поділяється на організаційно-виконавчу і правоохоронну.

Організаційно-виконавча діяльність розглядається як «форма здійснення функцій держави, реалізована у владній, виконавче-розпорядчій роботі службовців, що здійснюється на систематичній основі, спрямованій на вирішення питань управління справами суспільства, шляхом видання актів застосування права, що є підставою для виникнення, зміни або припинення правовідносин», а правоохоронна діяльність – як «форма здійснення функцій держави за допомогою владної оперативної роботи державних органів з охорони юридичних норм від порушень, захисту закріплених у них прав і свобод громадян та забезпечення виконання покладених на них юридичних обов'язків» [8, с. 104].

З правовими формами здійснення функцій держави нерозривно пов'язані неправові (організаційні) форми, під якими слід розуміти однорідні за своїми зовнішніми ознаками організа-

ційні дії державних органів, що спрямовані, з одного боку, на підготовку відповідних правових актів, а з другого – на їх практичну реалізацію. Таким чином правові і неправові (організаційні) форми здійснення функцій держави нерозривно пов'язані між собою, забезпечуючи досягнення цілей і завдань державної політики у відповідних сферах суспільного життя. Проте така назва «неправові форми» є умовною, оскільки, як наголошується в літературі, організаційні дії також здійснюються відповідними органами держави в межах їх повноважень, визначених законодавством. Такі форми вважаються неправовими в тому сенсі, що вони не спрямовані на досягнення конкретного юридичного результату – на встановлення норм права чи на виникнення відповідних правовідносин [11, с. 475].

З огляду на те, що у здійсненні функцій держави беруть участь всі органи державної влади, слід зазначити, що зазначені форми здійснення функцій держави трансформуються у відповідні форми діяльності органів держави, під якими розуміти зовнішнє вираження їх дій, що здійснюються ними з метою реалізації відповідних функцій держави. Особливості цих форм визначаються місцем та роллю відповідних державних органів у механізмі держави.

З погляду проголошеного в Конституції принципу поділу державної влади необхідно розрізняти форми здійснення функцій держави, що використовуються органами законодавчої, виконавчої та судової влади. Зокрема, основними правовими формами діяльності Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади зі здійснення функцій держави є прийняття в межах повноважень, визначених Конституцією, законів і постанов як нормативного, так і ненормативного характеру.

Відповідні форми здійснення функцій держави притаманні й органам виконавчої влади, які в науці адміністративного права прийнято називати формами державного управління або формами реалізації виконавчої влади. При цьому більшість авторів трактує їх як зовнішнє вираження конкретних дій органів виконавчої влади та їх посадових осіб, які здійснюються ними в межах їх компетенції з метою реалізації

завдань і функцій державного управління (виконавчої влади) [12, с. 273; 13, с. 133; 14, с. 395; 15]. При цьому маються на увазі такого роду дії, які є типовими у своїх проявах незалежно від організаційно-правового статусу органу виконавчої влади.

Формами правозастосовної діяльності органів судової влади зі здійснення функцій держави є видання за результатами здійснення правосуддя юрисдикційних правових актів у формі рішень, постанов, вироків, ухвал тощо.

Сформульовані в загальній теорії держави і права та науці адміністративного права підходи до розуміння поняття форми здійснення функцій держави та їх систематизації повною мірою поширюються на форми здійснення функцій державної підтримки місцевого самоврядування в Україні. Зокрема, виходячи із цього, під формами здійснення функцій державної підтримки місцевого самоврядування слід розуміти способи зовнішнього вираження дій (діяльності) державних органів, які здійснюються ними в межах їх повноважень з метою реалізації цілей і завдань державної політики щодо державної підтримки місцевого самоврядування.

Залежно від результатів, на досягнення яких спрямовані дії державних органів, форми здійснення функцій державної підтримки місцевого самоврядування також можуть поділятися на правові і неправові (організаційні). Так, під правовими формами здійснення відповідної функції слід розуміти однорідну за характером і юридичними наслідками діяльність органів держави, що супроводжується прийняттям (виданням) відповідних правових актів, спрямованих на підтримку місцевого самоврядування. До основних правових форм реалізації функцій державної підтримки місцевого самоврядування (як і будь-якої іншої функції держави) належать правотворча та правозастосовна діяльність. Зміст правотворчої діяльності відображається у прийнятті (виданні) органами державної влади законів та інших нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини, що виникають у сфері місцевого самоврядування в Україні, а зміст правозастосовної діяльності – у виданні індивідуальних правових актів з питань підтримки місцевого самоврядування.

З правовими формами здійснення функцій державної підтримки місцевого самоврядування нерозривно пов'язані неправові (організаційні) форми, які також спрямовані на досягнення цілей і завдань державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування. За своєю природою організаційні форми – це такі дії державних органів, що спрямовані, з одного боку, на підготовку правових актів із питань державної підтримки місцевого самоврядування, а з другого – на практичну реалізацію відповідних правових актів. Їх характерною рисою є те, що вони безпосередньо не спрямовані на досягнення конкретного юридичного результату.

Зазначені вище форми здійснення функцій державної підтримки місцевого самоврядування використовуються в межах повноважень, визначених Конституцією і законами України, практично всіма державними органами, що входять до механізму держави. При цьому основною формою здійснення відповідної функції є прийняття (видання) відповідними державними органами правових актів, які, як уже зазначалося, спрямовані на регулювання суспільних відносин, що виникають з приводу державної підтримки місцевого самоврядування, або на виникнення, зміну і припинення відповідних правовідносин.

За змістом відповідних положень Конституції України формами вираження змісту правотворчої діяльності Верховної Ради в процесі реалізації відповідної функції є прийняття законів, в яких визначаються засади державної політики щодо підтримки місцевого самоврядування в Україні. Зокрема, сюди слід віднести закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про засади державної регіональної політики», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та багато інших законодавчих актів. Крім того, Верховна Рада в процесі здійснення відповідної функції використовує форму закону при затвердженні Державного бюджету України та загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля. Адже зазначені правові акти також можуть

містити (і містять) відповідні положення щодо підтримки місцевого самоврядування.

Формами вираження змісту правозастосовної діяльності Верховної Ради у сфері місцевого самоврядування є видання правових актів ненормативного характеру, що спрямовані на вирішення конкретних питань державної підтримки місцевого самоврядування. Зокрема, до таких актів слід віднести постанови Верховної Ради про утворення і ліквідацію районів, встановлення і зміни меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів (п. 29 ч. 1 ст. 85 Конституції), а також про призначення чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування (п. 30 ч. 1 ст. 85 Конституції).

За Конституцією України правовими формами вираження змісту діяльності Президента України з реалізації функції державної підтримки місцевого самоврядування є видання на основі та на виконання Конституції і законів України указів і розпоряджень у межах повноважень, визначених Конституцією (ч. 3 ст. 106). Тобто глава держави з метою реалізації цієї функції може видавати відповідні правові акти лише в межах повноважень, визначених виключно Конституцією України. Зокрема, за змістом відповідних положень Основного Закону правовими формами вираження змісту його правотворчої діяльності у сфері місцевого самоврядування є внесення на розгляд Верховної Ради проєктів законів України (ст. 93), здійснення права вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів (п. 30 ч. 1 ст. 106), а правозастосовної – видання актів про скасування актів Ради міністрів Автономної Республіки Крим (п. 16 ч. 1 ст. 106) та рішень голів місцевих державних адміністрацій, що суперечать Конституції та законам України, іншим актам законодавства України (ч. 8 ст. 118).

Крім того, до проявів вираження змісту правозастосовної діяльності глави держави у сфері місцевого самоврядування слід, зокрема, віднести видання указів «Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні» від 30 серпня 2001 р. та «Про невідкладні заходи щодо забезпечення економічного зростання,

стимулювання розвитку регіонів та запобігання корупції» від 20 вересня 2019 р.

Відповідно до Конституції України правовими формами здійснення функції державної підтримки місцевого самоврядування Кабінетом Міністрів України є видання ним у межах його компетенції постанов і розпоряджень, які є обов'язковими до виконання (ст. 117). Зокрема, правові передумови видання Урядом таких актів передбачені в ч. 1 ст. 39 Закону «Про Кабінет Міністрів України», згідно якого він повинен спрямовувати діяльність усіх органів виконавчої влади на сприяння ефективному функціонуванню та розвитку місцевого самоврядування, додержання визначених законом прав органів місцевого самоврядування, забезпечувати взаємодію центральних і місцевих органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення, зокрема економічного, соціального та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Зокрема, до правових форм реалізації функції державної підтримки місцевого самоврядування слід віднести видання Кабінетом Міністрів розпорядження від 1 квітня 2014 р. «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», а також постанови від 5 серпня 2020 р. «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки».

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, як органи спеціальної компетенції здійснюють функцію державної підтримки місцевого самоврядування у віднесених до їх відання сферах (галузях) державного (публічного) управління шляхом видання наказів, які можуть бути нормативного і ненормативного характеру. При цьому головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері розвитку місцевого самоврядування, є Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України (Мінінфраструктури). Зокрема, Мінінфраструктури шляхом видання відповідних наказів та вчинення інших дій організаційного характеру: координує та здійснює методологічне забезпечення органів

місцевого самоврядування, розробляє нормативно-правові акти з питань реформування місцевого самоврядування, територіальної організації влади та адміністративно-територіального устрою, здійснює методичне забезпечення добровільного об'єднання територіальних громад тощо.

Формами вираження змісту діяльності місцевих державних адміністрацій по реалізації функцій державної підтримки розвитку місцевого самоврядування є розпорядження голів місцевих державних адміністрацій. Зокрема, правові передумови видання таких розпоряджень передбаченні Законі «Про місцеві державні адміністрації», згідно яким вони зобов'язані сприяти у здійсненні органами місцевого самоврядування власних повноважень, зокрема у вирішенні питань економічного, соціального та культурного розвитку відповідних територій, зміцнення матеріальної та фінансової бази місцевого самоврядування, розглядати та враховувати у своїй діяльності пропозиції депутатів, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб (ч. 1 ст. 35).

Відповідно до Конституції України правовими формами здійснення функцій державної підтримки місцевого самоврядування з боку судів загальної юрисдикції є їхні рішення (постанови), а з боку Конституційного Суду України – рішення та висновки (ст. ст. 129-1, 151-2). Ці суди беруть участь у реалізації цієї функції шляхом здійснення судового захисту прав місцевого самоврядування. Проте, якщо загальні суди здійснюють такий захист у процесі здійснення правосуддя шляхом розгляду і вирішення в судових засіданнях адміністративних, цивільних, господарських, кримінальних та інших справ, то Конституційний Суд – шляхом вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів України та інших правових актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим та офіційного тлумачення Конституції України.

Висновки. Для дослідження форм здійснення функцій державної підтримки місцевого самоврядування в Україні та їх систематизації значний методологічний потенціал має така категорія загальної теорії держави і права як фор-

ми здійснення функцій держави, під якими слід розуміти зовнішнє вираження дій (діяльності) державних органів, які вчиняються ними з метою реалізації функцій держави.

Сформульовані в загальній теорії держави і права підходи до розуміння поняття форм здійснення функцій держави та їх систематизації повною мірою поширюються на форми здійснення функцій державної підтримки місцевого самоврядування в Україні. Зокрема, виходячи з цього під формами здійснення функцій державної підтримки місцевого самоврядування слід розуміти способи зовнішнього вираження дій (діяльності) державних органів, які здійснюються ними в межах їх повноважень з метою реалізації цілей і завдань державної політики щодо державної підтримки місцевого самоврядування.

Залежно від результатів, на досягнення яких спрямовані дії державних органів, форми здійснення функцій державної підтримки місцевого самоврядування можуть поділятися на правові і неправові (організаційні). Під правовими формами здійснення відповідної функції слід розуміти однорідну за характером і юридичними наслідками діяльність органів держави, що супроводжується прийняттям (виданням) відповідних правових актів, спрямованих на підтримку місцевого самоврядування, а під неправовими (організаційними) формами – дії державних органів, які хоч і здійснюються з метою досягнення цілей і завдань державної політики у сфері підтримки місцевого самоврядування, проте безпосередньо не спрямовані на досягнення конкретного юридичного результату.

Зазначені вище форми здійснення функцій державної підтримки місцевого самоврядування використовуються в межах повноважень, визначених Конституцією і законами України, практично всіма державними органами, що входять до механізму держави. При цьому основною формою здійснення цієї функції є прийняття (видання) відповідними державними органами правових актів, які спрямовані на регулювання суспільних відносин, що виникають з приводу державної підтримки місцевого самоврядування, або на виникнення, зміну і припинення відповідних правовідносин.

Література

1. Конституція України: від 28 чер. 1996 р. № 254к/96-ВР: станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text>.

2. Європейська хартія місцевого самоврядування: Хартія Ради Європи від 15 жовт. 1985 р.: станом на 16 лист. 2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text.

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР: станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>.

4. Бутко. І. Децентралізація по-французьки. *Місьцеве та регіональне самоврядування України*. 1994. № 1-2. С. 81–91.

5. Барановська. Т.М. Державна політика розвитку територіальних громад: зміст і основні підходи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 16. С. 71–74.

6. Фролов. О.О. Принцип державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування в Україні: конституційно-правове регулювання і практика реалізації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2013. 219 с.

7. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Уклад. і голов. ред. Бусел В. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

8. Теорія держави та права України: підручник. Бандурко О.М. та ін.; ред. Бандурко О. Харків: МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. 416 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ec53e9fd-7fdf-49ed-a6f8-a95c8ba5d5aa/content>.

9. Теорія держави і права: навч. посіб. Бостан С.К. та ін. Київ: ВЦ «Акад.», 2013. 348 с.

10. Загальна теорія держави і права: навч. посіб. Колодій А.М. та ін.; ред. Копейчиков В.В. Київ: Юрінком-Інтер, 2000. 320 с.

11. Борденюк В.І. Місьцеве самоврядування та державне управління: конституц.-прав. основи співвідношення та взаємодії. Київ: Парлам. вид-во, 2007. 576 с.

12. Адміністративне право України: акад. курс: у 2 ч.: підруч. Київ: Юрид. думка, 2007. Т. 1: Загальна частина. 592 с.

13. Адміністративне право України: підручник. Битяк Ю.П. та ін.; ред. Битяк Ю.П. Київ: Юрінком-Інтер, 2007. 544 с. URL: <http://kizman->

[tehn.com.ua/wp-content/uploads/2018/02/Адміністративне-Битяк.pdf](http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2018/02/Адміністративне-Битяк.pdf).

14. Адміністративне право України (загальна частина): навч. посіб. Остапенко О.І. та ін. 2-ге вид. Львів: СПОЛОМ, 2021. 616 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3866/1/адмін%20право%20україни%20заг%20ча ст.pdf>.

15. Колпаков В.К., Кузьменко О.В.. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.

References

1. Konstytutsiya Ukrayiny: vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR: stanom na 1 sich. 2020 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>

2. Yevropeyska khartiya mistsevoho samovryaduvannya: Khartiya Rady Yevropy vid 15.10.1985 r.: stanom na 16 lyst. 2009 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

3. Pro mistseve samovryaduvannya v Ukrayini: Zakon Ukrayiny vid 21.05.1997 r. № 280/97-VR: stanom na 3 serp. 2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr#Text>

4. Butko I. Detsentralizatsiya po-frantsuzki. Mistseve ta rehionalne samovryaduvannya Ukrayiny. 1994. № 1-2. S. 81–91.

5. Baranovska T.M. Derzhavna polityka rozvytku terytorialnykh hromad: zmist i osnovni pidkhody. Investytsiyi: praktyka ta dosvid. 2016. № 16. S. 71–74.

6. Frolov O.O. Pryntsyp derzhavnoyi pidtrymky ta harantiyi mistsevoho samovryaduvannya v Ukrayini: konstytutsiyno-pravove rehulyuvannya i praktyka realizatsiyi: dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.02. Kharkiv, 2013. 219 s.

7. Velykyy tлумачnyy slovnyk suchasnoyi ukrayinskoyi movy (z dod. i dopov.). Uklad. i holov. red. Busel V. Kyiv: Irpin: VTF «Perun», 2005. 1728 s.

8. Teoriya derzhavy ta prava Ukrayiny: pidruchnyk. Bandurko O.M. ta in.; red. Bandurko O. Kharkiv: MVS Ukrayiny, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, 2018. 416 s. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ec53e9fd-7fdf-49ed-a6f8-a95c8ba5d5aa/content>

9. Teoriya derzhavy i prava: navch. posib. Bostan S.K. ta in. Kyiv: VTS «Akad.», 2013. 348 s.

10. Zahalna teoriya derzhavy i prava: navch. posib. Kolodiy A.M. ta in.; red. Kopyechykov V.V. Kyiv: Yurinkom-Inter, 2000. 320 s.

11. Bordenyuk V.I. Mistseve samovryaduvannya ta derzhavne upravlinnya: konstyuts.-prav. osnovy spivvidnoshennya ta vzayemodiyi. Kyiv: Parlam. vyd-vo, 2007. 576 s.

12. Administratyvne pravo Ukrayiny: akad. kurs: u 2 ch.: pidruch. Kyiv: Yuryd. dumka, 2007. T. 1: Zahalna chastyna. 592 s.

13. Administratyvne pravo Ukrayiny: pidruchnyk. Bytyak YU.P. ta in.; red. Bytyak YU.P. Kyiv: Yurinkom-Inter, 2007. 544 s.

URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2018/02/Administratyvne-Bytyak.pdf>.

14. Administratyvne pravo Ukrayiny (zahalna chastyna): navch. posib. Ostapenko O.I. ta in. 2-he vyd. Lviv: SPOLOM, 2021. 616 s. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3866/1/admin%20pravo%20ukrayiny%20zah%20c%20hast.pdf>.

15. Kolpakov V.K., Kuzmenko O.V. Administratyvne pravo Ukrayiny: pidruchnyk. Kyiv: Yurinkom Inter, 2003. 544 s.

Oleksandr Tkachenko

FORMS OF STATE POLICY IMPLEMENTATION IN THE SPHERE OF STATE SUPPORT OF LOCAL GOVERNMENT IN UKRAINE

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03058, Kyiv, Ukraine
E-mail: sl_tkachenko@ukr.net

The purpose: to clarify the meaning of the concept of "forms of implementation of the function of state policy in the sphere of state support of local self-government" in Ukraine, to substantiate methodological approaches to their scientific knowledge and ways of improving the mechanism of state support of local self-government. **Results:** the content of the category "forms of implementation of the function of state support of local self-government" was disclosed and their classification was carried out in relation to the forms of implementation of state functions. It is substantiated, that the approaches to understanding the concept of the forms of implementation of state functions and their systematization formulated in the general theory of the state and law, fully apply to the forms of implementation of the function of state support of local self-government in Ukraine. Based on this, the concept of the form of implementation of the function of state support of local self-government was formulated, their systematization was carried out, and the peculiarities of legal and non-legal (organizational) forms of implementation of the corresponding state function were determined. **Discussion:** in modern scientific developments, the form of implementation of the function of state support of local self-government was not specifically considered or was considered, for the most part, fragmentarily, as a result of which this issue remains insufficiently researched.

Key words: local self-government; state support of local self-government; forms of implementation of state functions; forms of implementation of the function of state support of local self-government.

Стаття надійшла до редакції 19.12.2023